

DOI: <https://doi.org/10.31318/978-966-7357-70-2-229>

Ірина Шестеренко

кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано
Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського
(Київ, Україна)

Iryna Shesterenko

Candidate of Arts, Associate Professor,
Professor of the Department of General and Specialized Piano
of the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1694-0350>

© Шестеренко І., 2025.

СЕМАНТИКА СИМФОНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВІТАЛІЯ КИРЕЙКА

Анотація. Проаналізовано особливості семантики симфонічної творчості Віталія Кирейка як виразника української національної ідентичності в контексті історичних викликів та культурної спадщини. Розкрито образно-філософський зміст десяти симфоній композитора, а також інших симфонічних і концертно-симфонічних творів, що поєднують європейські академічні традиції з українською фольклорною основою. Окреслено проблему недоступності значної частини нотної спадщини митця через відсутність цифрових видань та втрату оригінальних партитур. Представлено ініціативу цифровізації творів Кирейка з метою їх збереження, популяризації та впровадження у виконавську й освітню практику. Акцентовано на художній цінності симфонічного доробку митця як джерела національного самоствердження та духовного відродження.

Ключові слова: Віталій Кирейко, українська симфонія, семантика, цифровізація нотної спадщини, концертно-симфонічні твори, національна ідентичність, музична культура.

На четвертому році повномасштабної війни України з російським агресором як ніколи важливим залишається питання новітніх пошуків у сучасному мистецтві, що віддзеркалює дійсність, а також відродження і збереження національних культурних та духовних цінностей, зокрема надбань визначних українських митців.

Композитор Віталій Дмитрович Кирейко (1926-2016) належить до тих постатей національної культури, чия творчість є потрібною як для теперішніх музикантів, так і для наступних поколінь українців. Можливо, вирішальним фактором цієї актуальності є закодований у музичній мові його творів вербальний смисл, пов'язаний з незламним українським духом. Ним пронизані

практично всі композиції митця різних жанрів. Віднайдення семантичних підтекстів кожного твору – це досить цікаве завдання сучасних музикознавців.

Як відомо, у творчому доробку Віталія Кирейка, що налічує 299 опусів, почесне місце займає симфонічна музика, що вражає своєю численністю. Це, у першу чергу, десять симфоній, симфонічні поеми (серед яких особливу художню цінність має «Дон Кіхот»), увертюри, фантазії, сюїти, а також концерти з оркестром: для скрипки, віолончелі та єдиний в Україні подвійний для скрипки й віолончелі з оркестром; для фортепіано з оркестром митець написав «Симфонічні варіації», «Поєму» й «Фантазію».

Семантика симфонічної творчості композитора полягає у глибокому проникненні та філософському узагальненні основ буття українців. У часи радянського соцреалізму національно-патріотична позиція В. Кирейка була особливим відображенням інтелекту й свідомості митця. У його творчій спадщині органічно поєднано досвід європейського професійного мистецтва й українську національну самобутність музичних засобів.

Усі десять симфоній митця непрограмні, проте позначені тонким образним змістом, що віддзеркалив картини минулого і сьогодення багатостраждального українського народу. Музику відрізняє глибока емоційність, класична чіткість форми й драматургії, логічність архітекτονіки творів у цілому.

Симфонія № 1 (1953, ор. 14) була першим великим твором Віталія Кирейка – випускника аспірантури Київської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського. Продовжуючи традиції свого наставника Лева Ревуцького, В. Кирейко використав власні засоби виразності, проявляючи індивідуальність свого світобачення й музичної стилістики, мелодизм якої передавав чітко окреслену українську національну характерність.

Закладені в Першій симфонії принципи симфонічного і драматургічного розвитку, а також лірико-епічний тип експресії, будуть зберігатися й оновлюватися в наступних симфоніях. Вони являють собою три- або чотири-частинні цикли, у яких першими частинами є сонатні *allegro*, другими – повільні частини з лірико-філософськими роздумами, третіми – швидкі скерцо, а

четвертими – життєствердні фінали з переосмисленням народно-танцювальних жанрів. Музику відрізняє винахідливість оркестрування, барвиста тембральна палітра з регістровими контрастами. Кожен із творів несе певну емоцію, що доходить до душі виконавців і слухачів.

Хоча всі симфонії та концертно-симфонічні твори виконувалися одразу після їх написання на музичних фестивалях і були записані до фонду Українського радіо, вони все ж залишилися невідомими для широкої аудиторії слухачів й недоступними для виконання. Це спричинено тим, що ні партитури, ні їх інструментальні партії не були оцифровані, видані й оприлюднені (окрім партитури симфонічної поеми «Дон Кіхот»). Частина рукописів вже втрачена, а забуті аудіозаписи зберігаються у фонді національного радіо «мертвим багажем» і не популяризуються.

Проведені пошукові роботи показали, що рукописи трьох з десяти симфоній В. Кирейка не збереглися (на сьогодні тривають пошуки партитур і партій Симфоній №№ 5, 6, 8; концертів для віолончелі з оркестром та Подвійного для скрипки й віолончелі з оркестром). Втрачені також партитури й партії «Поеми» та «Симфонічних варіацій» для фортепіано з оркестром (існує тільки виданий у 1975 р. фортепіанний клавір «Поеми» та рукопис клавіру «Симфонічних варіацій»).

Для того, щоб зберегти і відродити партитури симфонічних і концертно-симфонічних творів задля музикантів прийдешніх поколінь, необхідно здійснити цифровізацію і комп'ютерний набір та оприлюднити нотний матеріал на сайті *kyreyko.com*. Ця мета була поставлена в нашому новому проєкті 2025 за підтримки УКФ спільно з ГО «Культурна Асамблея».

Оцифруванню підлягатимуть партитури: **«Привітальної увертюри»** (1953, ор. 12 б.), **Симфонії № 1** (1953 р., ор. 14), **Симфонії №2** (1962 ор. 31), **Симфонії №3** (1969, ор. 50), **Симфонії № 4** (1970, ор. 59), **Симфонії №7** (1986, ор. 131), **Симфонії № 9** (1993, ор. 165), **Симфонії № 10** (2004, ор. 227), а також: **Концерт** для скрипки та симфонічного оркестру (1967, ор. 41), **Концерт** для віолончелі і симфонічного оркестру (1961, ор. 27), **Концерт** для скрипки,

віолончелі та симфонічного оркестру (1971, ор. 65), «**Волинський наспів**» для двох скрипок і камерного оркестру (1971, ор. 67), **Концерт-рапсодія** для скрипки і симфонічного оркестру (1977, ор. 91-а), **Українська сюїта** для струнного оркестру (1958, 19-б), Сюїта з балету для скрипки і симфонічного оркестру «**Тіні забутих предків**», **Поема** (1973, ор. 74) й **Симфонічні варіації** для фортепіано з оркестром (1994, ор. 166) та **Фантазія** для фортепіано з оркестром (1998, ор. 195) та ін.

Крім того, планується видання навчально-методичних посібників з нотним текстом яскравих концертних творів для фортепіано з оркестром («Симфонічних варіацій» і «Фантазії») та однієї з симфоній (Дев'ятої, яку сам композитор вважав найкращою). Клавіри стануть у пригоді піаністам-виконавцям, студентам та викладачам мистецьких закладів, а партитури з партіями становитимуть цінність для диригентів, у тому числі студентів диригентських факультетів музичних вишів. До цього часу блискучі, образно глибокі концерти й симфонічні опуси В. Кирейка, що інтонаційно спираються на стародавній національний фольклор, залишалися невідомою або маловідомою сторінкою в історії української музики.

Сподіваємося, що високопрофесійні твори Віталія Кирейка стануть окрасою концертних програм, адже композитор намагався передати всю суть української автентичності, оспівував красу людського життя, боротьбу за свободу, незалежність і духовність свого народу.

The Semantics of Symphonic Works by Vitalii Kyreiko

Abstract. *The study analyzes the semantic depth of Vitalii Kyreiko's symphonic compositions as a reflection of Ukrainian national identity, historical memory, and spiritual values. The paper explores the philosophical and emotional layers embedded in the composer's ten symphonies and numerous concert-symphonic pieces, highlighting their synthesis of European classical traditions and Ukrainian folk idioms. Attention is drawn to the limited accessibility of Kyreiko's works due to the lack of digital editions and the loss of original manuscripts. A current digitization initiative is presented, aimed at preserving and promoting these works for performance and educational use. The artistic value of Kyreiko's symphonic legacy is underscored as a powerful cultural resource for national revival and musical heritage preservation.*

Keywords: *Vitalii Kyreiko, Ukrainian symphony, semantics, score digitization, concert-symphonic music, national identity, musical heritage*